

İNANÇ TURİZMİ AÇISINDAN AKSARAY İLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Sürer, A. G. (2020). İnanç Turizmi Açısından
Aksaray İlinin Değerlendirilmesi. *Kapadokya
Coğrafya Dergisi*, 1(1),25-51

Geliş Tarihi: 09.09.2020

Kabul Tarihi: 22.09.2020

E-ISSN:

Ali Gökhan SÜRER
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya
18024200005@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0002-2199-0432

ÖZ

Araştırmamızda turizm, turizm çeşitleri, dünyada turizm ve Türkiye’de turizm inanç turizmi kapsamında ele alınmıştır. Aksaray ilinin, inanç turizmi kapsamında destinasyonu incelenmiştir. Ülkemiz gerek coğrafi açıdan gerekse kültürel açıdan görkemli bir geçmişe sahiptir, inanca verdiği değer, saygı ve hoşgörülle her daim dünyaya örnek bir ülke olmuştur. Geçmişimizden gelen köklü birikimimiz, coğrafyamızın jeopolitik önemi bizi her daim turizm potansiyeli açısından olumlu olarak etkilemiştir. İnanç turizmi açısından ülkemiz çok büyük öneme sahiptir. Araştırmamızda ele aldığımız Aksaray ilini inanç turizmi çerçevesinde incelediğimiz zaman, inanç turizmi açısından oldukça zengin bir geçmişe sahip olduğunu görmekteyiz. Araştırmamızda amaç; Aksaray ilinin inanç turizmi kapsamında sahip olduğu değerleri tanıtmak ve Türkiye turizmine dâhil etmektir. Yaptığımız araştırmada nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan doküman incelemesi yöntemi kullanılmış ve araştırmaya konu olacak yerlere gidilerek bilgiler elde edilmiştir. Sonuç olarak; yaptığımız araştırmalar neticesinde şehrin inanç turizmi kapsamında olan değerleri adeta şehir ile simge haline gelmiştir. Geçmiş yıllardan bu yana âlimler ve Salihler yurdu olarak bilinen, iyi insanların yaşadığı bu şehre; Şehr-i Süleha yani iyilerin yurdu denilmektedir. Dolayısıyla; Aksaray ili âlimler, Salihler şehridir bu topraklarda Somuncu Baba, Yunus Emre, Taptuk Emre gibi büyük âlim, bilgin insanlar yaşamıştır. Bunların Aksaray şehrine kattığı ve sirayet ettiği atmosfer şehre girdiğimizde hissedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, İnanç Turizmi, Dünya’daki İnanç Turizmi, Türkiye’deki İnanç Turizmi, Aksaray.

EVALUATION OF AKSARAY PROVINCE IN TERMS OF FAITH TOURISM

ABSTRACT

In our study, tourism, tourism types, are dealt with in the world of tourism and tourism, faith tourism in Turkey. The destination of Aksaray province within the scope of faith tourism was examined. Our country has a magnificent history, both geographically and culturally, and has always been an exemplary country to the world with the value, respect and tolerance it places on faith. Our deep-rooted knowledge from our past and the geopolitical importance of our geography have always positively affected us in terms of tourism potential. Our country is of great importance in terms of religious tourism. When we examine the province of Aksaray in our study within the framework of faith tourism, we see that it has a very rich history in terms of faith tourism. The purpose of our research; Aksaray to promote the values that have the scope of religious tourism of the province and Turkey to include tourism. In the research we conducted, document analysis method, which is among the qualitative research methods, was used and information was obtained by visiting the places that will be subject to the research. As a result; As a result of our research, the values of the city,

which are within the scope of faith tourism, have become a symbol of the city. Known as the homeland of scholars and Salihler for years, this city where good people live; It is called Şehr-i Süleha, that is, the land of the good. Therefore; Scholars in Aksaray is the city of Salihler. Great scholars and scholars such as Somuncu Baba, Yunus Emre and Taptuk Emre lived in these lands. The atmosphere they add and spread to the city of Aksaray is felt when we enter the city.

Keywords: Tourism, Faith Tourism, Faith Tourism in the World, Faith Tourism in Turkey, Aksaray.

1. GİRİŞ

Uluslararası entegrasyona sahip Avrupa Birliği devletleri de dâhil olmak üzere gelişmekte olan devletlerde ekonominin gelişmesine katkı sağlamada önemli rol oynayan turizm sektörü için II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler mihenk taşı kabul edilebilir. II. Dünya Savaşı'nı takiben, sivil havacılıkta yaşanan hızlı gelişmeler, turizm türlerinin etkin hale gelmesinde ve uluslararası nitelik kazanmasında temel rolü oynayarak uluslararası turizmin tekrar popüler hale gelmesini sağlamıştır.

“Sürekli yaşanan mekân dışına sürekli kalışa dönüşmemek şartıyla ticari kazanç amacı taşımayan nedenlerle 24 saati aşan ya da en az 1 gece konaklamadan oluşan geçici seyahat ve konaklama olgusu” olarak ifade edebileceğimiz turizm, gelişmiş ve gelişmekte olan devletler için önemli bir hizmet sektörü olup günümüzde dünyanın en gelişmiş endüstrilerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Turizm ile ilgili gelişmeler antropoloji, arkeoloji, ekonomi, tarih, psikoloji, sosyoloji ve pazarlama gibi pek çok disiplinin ilgilendiği çalışma konuları arasında yer almaktadır (Deniz, Yıldırım. 2018: 42).

Turizm destinasyonu, içerisinde barındırdığı kaynaklar ile turistleri çeken ve turistlere ev sahipliği yapan, doğrudan turizm ve dolaylı turizm hizmetlerinin toplamından oluşmaktadır (Özdemir, 2008: 3).

Turizmin toplumsal ve ekonomik bir faaliyet olarak büyümesi ve gelişmesi 1950'li yıllardan sonraya rastlamaktadır. Nitekim uluslararası turizm 1950'den 2000'e kadar yüzde 2692 oranında büyümüştür (Özgüç, 2011). Tatil zaman ayrılması ve yeterli gelir, turizmin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Turizm talebinin son yıllarda artmasında ise ulaşım ve iletişim araçlarındaki gelişmeler, turizm organizasyonlarının artması, kentleşmenin ve sanayileşmenin yaygınlaşması ve tatil harcamalarındaki ödeme kolaylıkları (ücretli tatiller, kredi kartı kullanımı, taksitlendirme vb.) etkili olmuştur. Bu gelişmeler çerçevesinde, son yıllarda önemli ölçüde farklılaşan geleneksel turizmin, halktan kopuk ve kapalı turizm mekânları değişerek, “turist” ile “yerel olan” arasındaki ilişkiler artmıştır. Bu süreçle birlikte üretici ve tüketici arasındaki fark giderek daralmış, turizm aktiviteleri günlük aktiviteleri de içeren bir yapıya dönüşmüştür. Geleneksel turizm anlayışında turistlere sadece ekonomik açıdan yaklaşılırken, günümüzde bu yapı değişmiş, turist; *vatandaş, yaratıcı sınıf ve kültürü paylaşan* konumuna yükselmiştir. Dolayısıyla kültür, mekân, insan,

ekonomi, yaratıcılık ve turizm konularına ve bu konuların aralarındaki ilişkilere olan ilgi artarak devam etmektedir (Zoğal, Emekli. 2017: 22).

Anadolu tarihi boyunca birçok medeniyete beşiklik etmiştir. Hititler, Yunanlılar, Romalılar, Bizanslılar, Osmanlılar gibi birçok köklü milletin kültürünü de içinde barındırmıştır. Dünyada en çok yayılan üç dinin (Müslümanlık, Hristiyanlık ve Yahudilik) Anadolu topraklarında gelişip olgunlaşmasından ve yayılmasından dolayı, Ülkemiz inanç turizmi kapsamında ziyaret edilen önemli merkez konumundadır. Bu yüzden de bu miras, dinin ve inancın gelişmesi için oldukça önemli sayılmaktadır (Göktaş, 2016: 24).

Bu çalışmada amaç, Türkiye’de İslam inancına ait inanç merkezlerinin nerelerde olduğuna dikkat çekmek ve bu doğrultuda Aksaray ilinde yer alan inanç turizmi kapsamında değerlendirilecek yerlerin tespitinin belirlenip, Türkiye turizmine kazandırılmasını sağlamaktır. Araştırmanın önemi Aksaray’da olan inanç turizminin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Ayrıca Aksaray ilinde var olan inanç turizmi kapsamındaki değerlendirilen alanların tanınmasını sağlamaktır. Bu araştırma Aksaray’da bulunan inanç merkezlerine olan ilgiyi arttıracaktır.

Bu çalışmada kullanılan verilerin elde edilmesinde nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Aksaray ilindeki inanç merkezlerinde incelemede bulunulmuş ve literatür taraması yapılarak gerekli veriler elde edilmiştir.

Aksaray ilinin inanç turizmi kapsamında alanyazın taraması yapılmıştır. Konuya ilişkin çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmaların bir kısmı aşağıda verilmiştir.

Adak’ın (2018) *Aksaray İlinde Kültürel Bir Değer Olarak İnanç Turizmi Potansiyelinin İncelenmesi* konulu yaptığı çalışmada, kültür ve turizm kavramı, inanç turizmi ve Aksaray ilinin inanç turizmlerine yer vermiş, Aksaray ili ile ilgili coğrafî, tarihi, kültürel özellikler sunulmuştur. Çalışma da semavi dinlere değinilmiş; Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet açısından önemli olan turizm merkezleri ifade edilmiştir.

Konyalı’nın (1974-1975) *Abideleri ve Kitabeleri ile Niğde Aksaray Tarihi* konulu yaptığı çalışmalarında Aksaray Tarihi, inanç turizmi bağlamı olan yerlerde alan çalışması ve gözlemler yapmıştır. Üç cilt halinde yayımlanmış olan kapsamlı bu çalışma; Aksaray Tarihi, inanç turizmi açısından bir mihenk taşı niteliğindedir.

Elde edilen kaynaklar içinde, Aksaray’ın inanç turizmi kapsamında yapılmış olan araştırmaların yeterli ve güncel olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda Aksaray ilinin inanç turizmi kapsamındaki

destinasyonlarına dikkat çekilerek, eksiklerin giderilmesi ve öneminin vurgulanması bu çalışmada öngörülmüştür.

1.1. TURİZM

İnsanlar, devamlı olarak yaşadıkları yerden geçici süreyle ayrılıp farklı ülkelere veya farklı bölgelere gitmekte ve buralarda gezip-görmek ve eğlenmek, dinlenmek, öğrenme gibi psikolojik ve sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Ekonomik anlamda geniş etkiler doğuran ve turizm olarak adlandırılan bu olay, günümüz uygarlığının en temel özelliğini oluşturmaktadır (Uçkun, 2004:28).

Turizm, kelimesi Latince’de “tornus” anlamına gelen kelimedenden kaynaklanmada ve insanların bir eksen etrafında dönme hareketini anlatmaktadır. Buradan yola çıkarak İngilizce, Fransızca ve Almanca gibi yaygın dünya dillerine “tour” şeklinde geçmiştir bu da insanların dairesel hareket içerisinde bazı görülmeye değer yerleri, iş veya eğlence amacıyla gezip geri dönmelerini anlatmaktadır. (Ağaoğlu, 1991:24).

Turizm kavramını anlatılan tanım şu şekildedir: “turizm genel olarak devamlı yaşanan yer dışında tüketici olarak tatil, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan seyahat ve geçici konaklama hareketleridir” (Kozak vd., 1997:1). Farklı bir tanımda ele alacak olursak; turizm “dinlenme ya da iş amaçlı bir yerden yola çıkarak belli bir destinasyona yönelen insani faaliyettir” (Bayer, 1992:3) şeklinde tanımlanmaktadır. Farklı şekilde tanımları yapılan turizm faaliyetini gerçekleştiren kişilere ise turist denilir.

Turizmin başlangıcında, para, yazı ve tekerleği ilk kez bulan ve bunları kullanan Sümerlere M.Ö. 4000 yıllarına kadar götürülebilir. Finikelilerin de ilk gezgin olduğu söylenmektedir. M.Ö. 3000 yıllarında piramitler ve tapınaklar sebebiyle Mısır, gezginlerinin en çok ilgi gösterdiği ülkelerden birisi olmuştur. (Barutçugil, 1984:28).

Eski çağlarda ulusların ticaret maksadı ile ülkeleri veya komşu bölgeleri ziyaret etmesi de bir turizm aktivitesi olarak değerlendirilmektedir. O dönemde karayollarının düzenli ve bol sayıda olmaması, uzak yolculukların deniz yolu ile yapılmasına neden olmuştur (Doğanay, 2001:17).

Ayrıca eski Yunanlılarda olimpiyatlar, seyahat olanağını ortaya çıkarmış ve olimpiyatlara gidenler, kasabalarda konaklayarak turizmin öncülüğünü yapmışlardır (Bayer, 1992:12). M.S. 395 yılından İstanbul’un fethine kadar olan dönemde ise, zevk, eğlence ve sağlık turizminde duraklama başlamış bunun yanında büyük yayılma gösteren Hıristiyanlık ve Müslümanlığa bağlı olarak dini amaçlı seyahatler artış göstermiştir (Acuner, 2006:15). Bunun neticesinde ilk çağlarda turizm genel çerçevede ekonomik, inanç, sağlık ve spor olarak dört ana grupta gerçekleştiği görülmektedir.

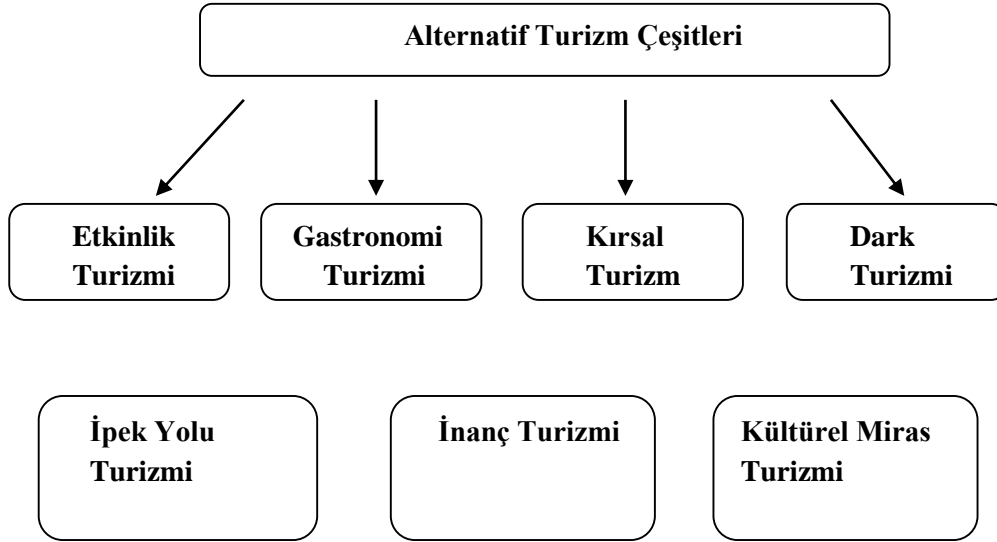
1.1.1. Alternatif Turizm Çeşitleri

Turizm sektörü içinde yer alan faaliyetlere katılan kişilerin seyahat nedenleri, seyahat türleri ve seyahatin kapsadığı süre, gelir düzeyleri, sahip oldukları boş zaman miktarı, seyahat beklentileri, alışkanlıkları, zevkleri ve tercihleri birbirlerinden farklı olabildiğinden dolayı, turizm sektörünü oluşturan işletmeler ve faaliyetleri, bunlara paralel olarak farklılık göstererek alternatif turizm çeşitlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Çelikkıran,2012; 8).

Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin turizm pazarından aldıkları payı arttırmaları, değişen pazar şartları ile birlikte giderek daha güçlü bir hale gelmektedir. Bu nedenle gelişmekte olan ülkelerin turizm pazarından aldıkları payı arttırmak, ancak sunulan turizm hizmeti ve ürünlerini çeşitlendirilmesi ile yani farklı alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesiyle mümkün olacaktır.

Bu kapsamda kültürel bir değer olarak incelenen alternatif turizm çeşitleri;

- Kültürel Miras Turizmi,
- Dark Turizmi, Kırsal Turizm,
- Gastronomi Turizmi,
- Etkinlik Turizmi,
- İpek Yolu Turizmi ve
- İnanç Turizmi gibi birçok şekilde gruplandırılabilir (Avcı, 2011; 8).

Tablo 1: Kültürel Kapsamda Değerlendirilebilen Alternatif Turizm Çeşitleri (Albayrak, A. 2013).

1.2. İNANÇ TURİZMİ

Turizm algısı insanlarda 20. Yüzyılın son çeyreğine kadar kıyı turizmine dayalı algı ile algılanıp anlaşılmaktaydı. İlerleyen yıllar ile birlikte toplumdaki sosyo-kültürel yaşamların değişimler, ekonomik gelişmeler turizm alanında yeni çığırılar açıp ve farklı alanlara talebi arttırmıştır. Bu şekilde eskiden beri süregelen klasik turizm anlayışı, günümüzde halen varlığını devam ettirseye, gelişen bu değişimlere mütakiben, inanç turizminde içine girdiği alternatif turizm faaliyetlerinde bir artışa ve gelişmeye fırsat sağlamıştır. Bu şekilde inanç turizmi dâhil olmak üzere birçok turizm alanında; sağlık, kültürel, miras, ekoturizm adı altında farklı ve yeni turizm türlerinin ortaya çıkmasına olanak tanınmıştır (Reisinger, 2009).

İnsanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve temel ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına, inanç çekim merkezlerine, dini inançlarını tatmin etmek amacıyla yaptıkları ve bu seyahatleri sırasında genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü olarak tanımlanabilen “inanç turizmi” ülkemizde çok büyük öneme sahiptir (Oktayer ve diğ., 2007:134).

İnanç turizminde turistlerin seyahate katılma amacı dini yerleri ziyaret etmektir. Ziyaret edilen dini yerler ve/veya yapılar genellikle tarihi yerlerdir. Bu bakımdan inanç turizmi kapsamında değerlendirilecek seyahatlerin ortaya çıkışında özellikle kültürel çevre unsurlarının önemli yeri olmaktadır (Kahraman ve Türkay; 2004:41).

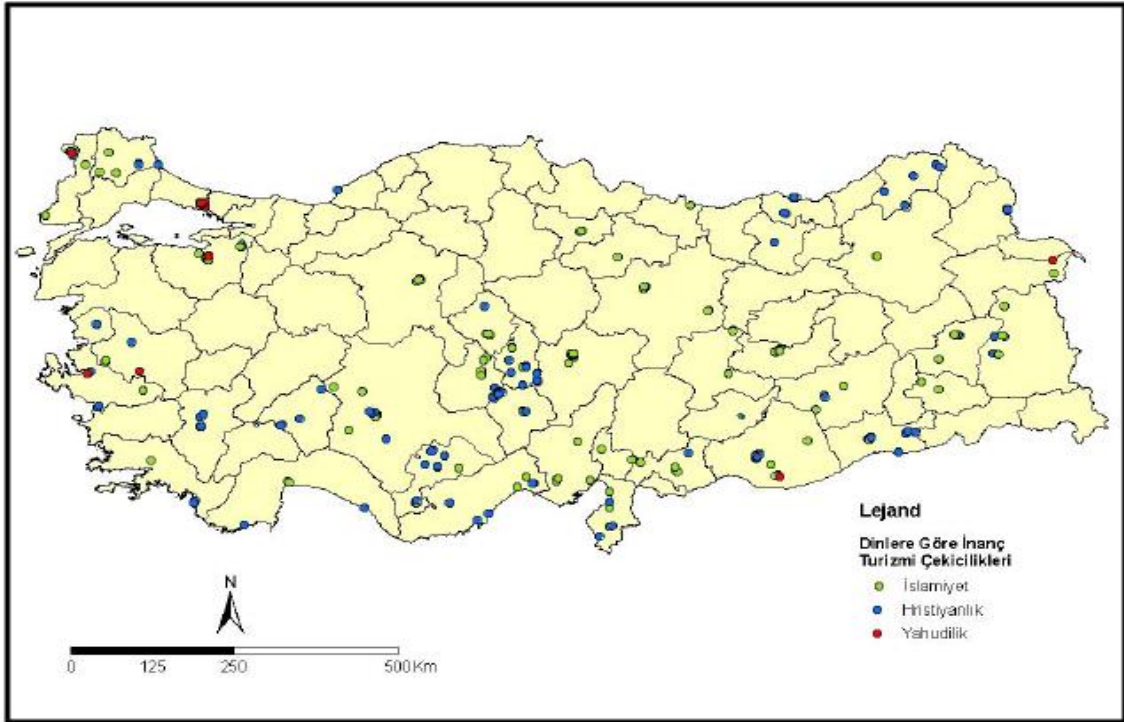
1.2.1. Türkiye’de İnanç Turizmi

Konumu itibarı ile dünya üzerinde üç kıtanın birleştiği yer olan Türkiye, geçmişten günümüze birçok medeniye ev sahipliği yapmış ve geçen süre zarfında binlerce yıllık biriktirmiş olduğu tarihi ve kültürel değerlerin yanı sıra üç büyük dinden Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet dinlerinin

önemli inanç merkezlerine sahip olması tüm dünyanın ilgi odağı olmasına neden olmuştur (Adak, 2018: 27).

Ülkemizde, inanç turizmi kapsamında geniş ölçekte bazı etkinliklerin gerçekleştirilmesine yönünde yapılan araştırma ve faaliyetler 1995 yılına tekabül etmektedir. 1995-1998 seneleri içinde geçen birçok, basın mensupları, tur operatörleri ile bu konunun çalışmasıyla alakalı uzmanların da teşrifleriyle inanç turizmi kapsamında turlar düzenlenmiştir. Bunların yanı sıra; üniversite, yerel yönetimler de dâhil olarak çeşitli kuruluşlar düzenlediği eşdeğer çalışmalarla bu konu kamuoyuna tanıtımı yapılmaya çalışılmıştır (Sargın, 2006).

Anadolu'da bulunan, 316 adet eserin 167 tanesi İslam dinine, 129 tanesi Hıristiyan dinine, 20'si de Musevi dinine aittir. (Güzel, 2010).

Harita 1: Dinlere Göre İnanç Turizmi Çekiciliklerinin İllere Göre Dağılışı (Okuyucu, Somuncu. 2013).

Türk halkının Anadolu toprakları üzerinde uzun yıllardan bu yana sürdürdüğü yaşam biçimi ve ilgili dönemin özelliklerini yansıtan dini inançları, gelenek ve görenekleri, mimari ve sanat eserleri günümüz turizmine önemli birer kaynak oluşturmaktadır (Ulusan, 2009, 45).

İSTANBUL	EDİRNE	ADANA
Eyüp Sultan Türbesi ve Cami	Selimiye Cami	Ulu Cami
Fatih Cami	Üç Şerefeli Cami	Yağ Cami
Beyazıt Cami	Muradiye Cami	Hasan Ağa Cami
Süleymaniye Cami	II. Beyazıt Cami	Kıkkulağı Cami (Seyhan)
Sultan Ahmet Cami	Eski Cami	Misis Türbesi
MARDİN	VAN	HATAY
Ulu Cami	Ulu Cami	Ulu Cami
Latifiye Cami	Hüsrevpaşa Cami	Kanuni Sultan Süleyman Cami
MANİSA	ANTALYA	İZMİR
Ulu Cami	Yivli Minare	İsabey Cami (Selçuk)
Muradiye Cami	Kesik Minare	Hatuniye Cami
Sultan Cami	Alanya Kale Cami	
GAZİANTEP	ERZURUM	TRABZON
Şeyh Fethullah Cami	Çifte Minareli Medrese	Büyük İmarek Cami
Ökkeşiye Hazretleri Türbesi	Yakutiye Medresesi	İskender Paşa Cami
KAYSERİ	NEVŞEHİR	KARAMAN
Hunat Hatun Türbesi	Hacı Bektaş-1 Veli Türbesi	Büyük İmarek Cami
Gevher Nesibe Tıp Medresesi	Yakutiye Medresesi	İskender Paşa Cami
DİYARBAKIR	SİVAS	AĞRI
Ulu Cami	Büruciye Medresesi	İshakpaşa Sarayı Cami
Safa Cami	Çifte Minare	ANKARA
Bahrapaşa Cami	Gök Medrese	Hacı Bayram Cami ve Türbesi
Nebi Cami	Divriğ Ulu Cami	Alâeddin Cami
KONYA	BURSA	BİTLİS
Mevlana Türbesi ve Dergâhı	Yıldırım Beyazıt Külliyesi	Ahlât Kümbetleri
İâeddin Cami	Yeşil Külliye	Ulu Kümbet
Aziziye Cami	Muradiye Külliyesi	Küçük Kümbet
İnce Minare	Ulu Cami	Hasan Padişah Kümbeti
Karatay Medresesi	Orhan Cami ve Külliyesi	Erzin (Ergin) Hatun Kümbeti
Nasrettin Hoca Türbesi	Hüdavendigâr Cami	Emir Bayındır Kümbeti
Beyşehir Eşrefoğlu Cami	Emirsultan Cami ve Türbesi	Büyük Kümbet
	Hacı Özbek Cami (İznik)	
	İznik Yeşil Cami	
ŞANLIURFA	ORDU	AKSARAY
Hz. Eyyüp Peygamber Makamı	Atik İbrahim Paşa	Taptuk Emre Köyü ve Türbesi
Balıkli Göl		Yunus Emre Türbesi
Ulu Cami		Ulu Cami
Halil-ür Rahman Cami		Eğri Minare
Hz. İbrahim Peygamberin Doğduğu Mağara		Kaya Cami
Rizvaniye Cami		Selime Sultan Türbesi

Tablo 2: Türkiye’de İslam Dinine Ait İnanç Merkezleri (Kurnaz,2013; 26-27).

Problem Cümlesi

İnanç turizmi faaliyetini gerçekleştiren kişiler manevi yönden içsel bir rahatlama yaşadıklarından iç huzura erişebilmektedirler. Din birçok insan için var olma sebebidir. Bu bağlamda her yıl dini amaç

doğrultusunda seyahate çıkan kişi sayısında artış bulunmakta ve turizm açısından oldukça önemli gelir kaynağı oluşturmaktadır (Avcı, 2011).

Bu kapsamda inanç turizmi kavramı ortaya çıkmaktadır. Türkiye inanç merkezlerinin varlığı açısından oldukça zengindir. Çalışmamızda, ele aldığımız Aksaray ilindeki inanç merkezleri ülkemiz açısından büyük önem ifade etmektedir. Belirttiğimiz açıklamalardan yola çıkarak, araştırma problemimiz; Aksaray ilinin inanç turizmi kapsamına giren mevcut potansiyeli nedir? Sorusunu kapsamaktadır.

Alt Problemler

- 1- Genel Olarak; Aksaray İlinin İnanç Turizmi Kapsamına Giren Mevcut Potansiyeli Nedir?
- 2- İnanç Turizmi Nedir, Turizme Ne Gibi Etkileri Vardır?
- 3-Aksaray İliyle İnanç Turizmi Arasında Nasıl Bir Bağ Vardır?

2. YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Çalışmamızda birincil ve ikincil veriler birlikte kullanılmıştır.

Nitel araştırma, kuram oluşturmayı esas almış bir anlayış biçimiyle sosyal olguları, bağlı bulunduğu ortamdaki araştırmayı veya anlamayı öne çıkartan bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım 2010;80).

Diğer bir tanıma göre; nitel araştırma yöntemi, gözlem, doküman analizi, görüşme gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı olaylar ve algıların doğal bir ortamda gerçekçi, bütüncül şekilde ortaya konmasına yönelik olarak nitel sürecin izlendiği araştırma biçimi şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016;41).

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada; inanç turizmi kapsamında; Aksaray ilinin inanç turizmine konu olan mekânlarının mevcut potansiyel durumunu araştırmak amaçlanmaktadır.

Araştırmada nitel araştırma modellerinden birisi olan saha taraması modeli uygulanmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Literatür çalışmaları yapılarak, gerekli kaynaklar (tez, makale, bildiri, kitap, web sitesi) incelenmiştir. Aksaray ilinin inanç turizmi açısından potansiyel taşıyan mekânlara gidilerek bilgi edinilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Doküman incelemesine dayalı olan bu çalışmada inanç turizmi kapsamında Aksaray ilinin değerlendirilmesi hakkında gerekli literatür taramaları yapılmış, araştırma konumuzu esas alan kitap, tez, makale, web siteleri gibi kaynakların çalışmaları incelenmiştir. Bunun yanı sıra ikincil olarak; araştırmanın yapılacağı mekânlara gidilerek, bilgi sahibi olan kişilerle görüşülmüş, belge,

kaynak niteliğindeki kurumların yapmış olduğu çalışmalar incelenerek gerekli bilgiler elde edilmiştir. Gidilen mekânların araştırmada kullanılmak üzere bazı fotoğrafları çekilmiştir.

3. BULGULAR

İnanç turizmi potansiyeli açısından Aksaray'ın değerlendirilmesini amaçlayan çalışmamızda, Aksaray ilinin mevcut inanç turizmi potansiyeli, inanç turizminin önemi ve alt problem maddeleriyle birlikte belirlenmeye çalışılmıştır.

Aksaray ili inanç turizmi açısından ele alındığında, gerek İslamiyet gerekse Hristiyanlık açısından önemli inanç merkezlerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu nedenle yılda birçok yerli ve yabancı turisti ağırlamaktadır. İbrahim Hakkı Konyalı kitabında Aksaray'ın ziyaret yerlerinden bahsederken; şu ifadeyi söylemiştir: *“Bu şehirde yedi binden fazla Allah'ın büyük evliyası olduğu tevatürle sabittir. (Dar-i Ervah) denilen bu Cebbaneye ¹ nice kere nur inmiştir. Mağmum ² olan ziyaret etse şad ve handan olur”*. Buradan da anladığımız kadarıyla inanç merkezlerine büyük oranda ev sahipliği yapmıştır Aksaray ili. Bunların yanı sıra Aksaray ilinin Hristiyan dinine ait inanç merkezlerini barındırdığını söyleyebiliriz. Eşsiz güzelliğiyle bilinen İhlara Vadisi içerisinde eski zamanlara ait birçok kilise bulunmaktadır. Biz araştırmamızda İslami inanç merkezlerini konu aldığımız için bunlara girmeyeceğiz.

Aksaray ilinde İslami açıdan yer alan inanç turizm destinasyonları aşağıda açıklamaları ile birlikte verilmiştir.

Ulu Cami

Camiyi incelemeden evvel kurulduğu yere kısa bir göz atalım:

Cami, Ulurmak seviyesinden yüksekçe silik bir tepe üzerine kurulmuştur. Bu tepenin meyili Zincirli Medrese'ye kadar devam eder. Cami Aksaray Kalesi'nin doğu burç kalıntılarının hemen bitişiğine yapılmıştır. Doğu tarafından bir tepeciğe kurulduğu açıkça görülür. Bu tepe yaradılışın bir eseri değildir. Birbirlerini kovalayan asırların bazen pek amansız olan yıkıcılığı, yakıcılığı buradaki hafif tepeyi meydana getirmiştir. Açık bir ifadeyle cami asırların yığıldığı bir tepe üzerine kurulmuştur. Kapadokyalılar'ın, Romalı ve Bizanslılar'ın Archelais'inin en mamur yeri, belki de Archelais Kalesi'nin Ehmedek denilen iç kalesi şimdiki Ulucami ve çevresinin bulunduğu yer idi. Zelzele, yangın, savaş ve bir ara eski şehrin terk edilmiş olması ve kale duvarlarının yıkılması gibi olaylar burada yayvan ve silik bir tepe yapmıştır (Konyalı, 1974, 1221-1222).

Selçuklular, Danişmendliler ve Karamanoğulları zamanında da Ulucami'nin bulunduğu yer bir tepe halindeydi (Konyalı, 1974; 1224).

Foto 1: Aksaray Ulu Cami (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivinden)

- 1.Cebbane:Mezarlık
2. Mağmum: Üzgün, tasalı

Selçuklu hükümdarlarının yaptırdıkları hayır, irfan ve sosyal yardım müesseselerinin birçoklarının vakfiyeleri gibi bize kadar gelmediği için yaptırdığı tarihi ve vakıf şartlarını kesin olarak bilmiyoruz. Onun bu camiyi yaptırdığını şimdi Ulucami'nin içinde bulunan aşağıda inceleyeceğimiz abanoz minberdeki hitabesinden öğreniyoruz. Biz bu minberin başka bir yerden getirildiği hakkındaki rivayeti kabul etmiyoruz. Yine bu minberdeki tarihsiz kitabeden öğrendiğimize göre Sultan Mesud'un oğlu Kılıçarslan şehzadeligi ve başkomutanlığı zamanında babasının yaptırdığı mescidi belki de genişleterek, ilaveler yaparak yenilemiştir. İşte Karamanoğlu İkinci Mehmet Bey Sultan İkinci Kılıçarslan'ın yaptırdığı bu camiyi yenilemiştir. Minber Konya'da Aleaddin Cami'deki minberden daha eskidir. Onun üzerinde de Sultan Mesud'un ve oğlu İkinci Kılıçarslan'ın hükümdarlık zamanındaki adları vardır (Konyalı, 1974, 1227).

Aksaray'daki Ulucami Sultan Mesud tarafından yaptırılmış oğlu Kılıçarslan ve sonrada Karamanoğlu İkinci Mehmet Bey tarafından iki defa yenilenmiştir. Bu yenilenmeler zamanında ilk plana göre bazı eklemeler ve yok etmeler olmuştur. Klasik mimaride bu gibi yapıışlara ispat ve hazf³ yoluyla yapılma denir (Konyalı, 1974, 1227).

Caminin bugün yaygın olarak yaşayan adı Ulucami'dir geniş sınırlı Osmanlı yurdunun birçok şehir kasaba ve hatta köylerindeki en büyük camileri Türkler böyle adlandırılırdı. Camilere Ulucami'nin Arapçası olan Camii Kebir de denilmiştir. Bu camiye daha evveleri Karamanoğlu Cami derlerdi. Ulucami adı bu mabede daha sonra verilmiştir. Aksaray Osmanlı sınırları içine girdikten sonra Fatih adına Aksaray abidelerini tespit eden defterde bu cami Karamanoğullarından Aleaddin Bey'in oğlu Mehmed Bey Cami=Camiyi Mehmed Bey İbn-i Aleaddin Bey an Ebna-i

Karaman şeklinde adlandırılmıştır. İkinci Bayezid, Yavuz, Kanuni ve Üçüncü Murad defterlerinde de cami hep böyle adlandırılmıştır. Sonraları bu ad kısaltılarak Karamanoğlu Mehmet Bey Cami, Karamanoğlu Cami şeklinde yaşamıştır. Evliya Çelebi seyahatnamesinde daha evvel ki Aksaray şer'i sicillerinde Ulucami=Cami Kebir adına rastlanmaz (Konyalı, 1974; 1236-1237).

Kızıl Minare- Eğri Minare

Selçuklu dönemine ait olan Eğri Minare, diğer bir ismiyle Kızıl Minare 1221-1236 yılları arasında yapıldığı sanılmaktadır. Minare kırmızı tuğladan yapıldığı için Kızıl Minare olarak anılmaktadır (<http://herdembilgi.blogspot.com/search?q=Aksaray> E.T: 25.08.2020).

Bölgede bulunan camii, dört köşe bir kaidenin üzerine oturtulmuş bir biçimde, silindirik bir gövdeden oluşmaktadır. Cami, alt kısmı zikzak, üst kısmı ise mavi ve yeşil çini mozaikleri ile kaplı bir yapıdır. Minarenin yıkılma tehlikesi olduğundan dolayı 1973 yılında çelik halatlarla bağlanmıştır ve minarenin yanındaki cami ise sonradan yapılmıştır (Bingöl, 2007; 430).

Foto 2: Eğri Minare-Kızıl Minare (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivinden).

Foto 3: Eğri Minare – Kızıl Minare

(<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aksaray/gezilecekyer/egri-minare-kizil-minare>).

Kızıl tuğla ile yapılan ve çeşitli renkli çinilerle süslenen minare bazı yönlerde Konya'daki Hatuniyye Minareye benzer minarenin eğri kısmının ağırlık merkezi kaidesini taşımadığı, aşmadığı için ayakta kalmaktadır. Son 80-90 yıl içindeki yer depremleri minareye hiç tesir etmemiştir. Ömrü yedi asra yaklaştığı halde tuğlalarında ne erime ne çatlama ne de renklerini atma kusuru vardır. Tuğlalar yeni harmanda çıkmış gibi sert çizgilerini muhafaza ediyor, yalnız kaidesine son çeyrek asır içinde, yine kırmızı tuğladan payendeler yapılmıştır. Bu payendelerle⁴ fenni şekilde kuvvetlendirilmesi minarenin ömrünü muhakkak uzatacaktır. Minarenin şerefesine 92 basamaklı merdiven ile çıkılır, minarenin alt kısmı zik zaklı bir halde yapılmıştır. Zig zag çizgilerin içlerine mavi çiniler yerleştirilmiştir. Çinilerin çoğu dökülmüştür, şerefe altını istalaktitler⁵ süsler, şerefenin⁶ biraz altında göz ve gönül büyüleyen çok güzel süsler görülür (Konyalı, 1974; 1192-1193).

Somuncu Baba Türbesi

Somuncu Baba Hazretlerinin gerçek ismi; Şeyh Hamid ve Şeyh Hamidüddin olsa da Somuncu Baba ve Ekmekçi Koca olarak bilinmesinin sebebi geceleri hamur kاردığı ve gündüzleri de bu ekmekleri , "Somunlar, müminler somunlar" diyerek dağıttığı içindir. Ebu Hamid künyesi de kendisine, aittir. Ayrıca belgeler ve tabakat kitaplarında geçen Hamid-i Kayseri, Ebu Hamid-i veli, Hamidüddin-i Kayseri, Hamid-i Aksarayı, Hamidüddin bin Musa, Somuncu Koca, isimlerinin tamamı Somuncu Baba Hazretlerine aittir. Halk tarafından çok fazla sevildiği için farklı isimlerle anılmıştır. Ancak bunlar arasında en çok kullanılan Somuncu Baba ismi olmuştur. Zahir ve batında yüksek derecede ilimler sahibi olan Somuncu Baba Hazretleri, bulunduğu makam ve görev nedeniyle değişik coğrafyalarda bulunmuştur (Taştemiş, 2017; 289).

Foto 4: Somuncu Baba Külliyesi (<https://pgnhaber.com/somuncu-baba-kulliyesinde-koronavirus-sessizligi/>).

3.Hazf: Aradan çıkarma, çıkarılma, yok etme.

4. Payende: Destek, dayanak.

5.İstalaktit: Sarkıt

6. Şerefe: Camilerde, minarenin gövdesini çepeçevre dolaşan, bir insanın dolaşabileceği ende, kenarları korkuluklu, ezan okumaya yarayan yer.

Foto:5 Somuncu Baba Türbesi (<https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/aksaray/somuncu-baba-turbesine-osmanlica-mezar-taslari-12552728>)

Foto 6: Somuncu Baba Aksaray (<https://www.sabah.com.tr/aksaray/2015/07/09/somuncu-baba-kulliyesinde-internet-hizmeti>).

Taptuk Emre Türbesi

Horasan erenlerinden ve Moğolların baskısı döneminde Anadolu'ya gelen Tapduk Emre, XIII. yüzyılda Orta Anadolu'da Aksaray ve çevresinde yaşamıştır. Hacı Bektaş-ı Veli'nin halifelerinden

olan Tapduk Emre, büyük Türk-İslam Mutasavvıfı Yunus Emre'nin mürşididir. Hacı Bektâş-ı Velî ve Mevlâna ile aynı çağda yaşamış olan Tapduk Emre, kaynaklarda Sarı Saltuk ve Barak Baba'nın müridleri arasındada gösterilir.

Tapduk Emre'nin talebesi Yûnus Emre, kapısında kırk yıl boyunca hizmet ettiği hocasından öğrendiklerini geniş bir coğrafya'ya yaymış, “Vardığımız ellere, şol safâ gönüllere -Halka Tapduk mânisin, saçtık elhamdülillâh” diyerek, ondan övgüyle bahsetmiştir. Osmanlı arşiv belgelerinde Aksaray Sancağı, Eyübeli (Ortaköy) Kazası, Oflagu (Tapduk) Karyesinde gösterilen Tapduk Emre Türbesi, Aksaray’a 26 km mesafede bulunmaktadır (<https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-202299/tapduk-emre-xiii-yuzyil.html> ET:01.09.2020).

Foto 7: *Taptuk Emre Türbesi*

Taptuk Köyü, eski adı Oflağı, Oflağun, Aflağunca olarak bilinmektedir. Küçük Ekecik'in bir parçasının batı eteğinde kurulmuş suyu ve havası güzel bir köydür. İlkokulu, cami ve dağlarına serpilmiş geniş meşelikleri vardır. Aksaray'a 20 km uzaklıktadır (Konyalı, 1974; 2083).

Arşive vesikalarında bu zaviyenin sahibinin adı Derviş Taptuk şeklinde geçiyor. Emre'si yoktur. Emre'si yenilerin yakıştırması ve uydurmasıdır. Derviş Taptuk Karamanoğlu İbrahim Bey'in zamanında yaşamıştır. Zaviyenin beratını İbrahim Bey vermiş. Aksaray Osmanlılar'a geçince Fatih'in oğlu Sultan Cem'in daha sonra Şehzade Abdullah'ın ve Sultan İkinci Bayezid'in

beratlarıyla zaviyenin vakıflığı yürürlükte kalmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküntü devirlerinde yatırlara baba, dede, sultan gibi saygı ifade eden kelimeler kullanılmaya başlanırken buna da Taptuk Sultan denilmiştir. İstanbul'da Başbakanlık Arşivinde 40 numarada kayıtlı 920 H., 1514 M. yılında Sultan Selim adına yazılan bir il yazıcı defterinde Aksaray köyleri sayılırken bir de Oflağı Köyü gösterilmiştir. Karamanoğlu İbrahim Bey'in Sultan Cem ve Sultan Abdullah'ın mektuplarıyla bu köy Taptuk Dervişin tasarrufundaydı. Öteden beri buranın öşür vs vergileri alınmamıştır. Burası zaviye imiş, gelip gidene hizmet ederlermiş, Eski defterde böyle yazılır. Yeni deftere de aynı şekilde geçirilmiştir. Buradaki mükellef ⁷ nüfus sayılırken, Saltuk oğlu Derviş Taptuk'da birinci sırada gösterilmiştir (Konyalı, 1974; 2085).

Foto 8: Taptuk Emre Türbesi ve Camisi uzaktan görünüm

7. Mükellef: Yükümlü.

Foto 9: Taptuk Emre Türbesi iç kısım

Foto 10: Taptuk Emre Türbesi

Yunus Emre Türbesi

Yunus Emre, bu coğrafyanın şahsiyeti, ozanı ve dervişlerinden biridir. Yunus Emre ilahi aşk ile nefsini pişirmiş ve bu aşkın lezzetini yazdığı tüm şiirlerine yansıtan ulvi bir şahsiyettir. Sadece bulunduğu devirin değil, asırlar ötesine nasihatleriyle sesini duyuran yüce bir kişidir. Yunus Emre, nesilden nesile geçen birçok söylemleriyle asırlardır bizim aramızda varlığını sürdürmektedir. Bu kadar bilinmesine ve aramızda varlığını hala sürdürmesine rağmen, maalesef ki hayatı hakkında fazla bilgi elde edilememektedir. Yaşamını sürdürdüğü yerler hakkında birçok söylentiler olmasına rağmen, Yunus Emre'nin şiirlerine, yazdığı menkıbelere bakarak bir ailesinin olduğu, çocuklarının olduğu anlaşılmaktadır. Türk Tasavvuf Edebiyatımızın en yüce şahsiyeti bildiğimiz bu zatın yaşadığı yerin neresi olduğuna dair net bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Sebebi ise; söylenen ve elimizdeki bilgilerin kapsamlı olmamasıdır.

Foto 11: Yunus Emre Türbesi (<https://mapio.net/pic/p-120243089/>).

Yunus Emre hakkında yapılan çalışmaları incelediğimizde, bu yüce kişiye ait birçok farklı bölgede fazla sayıda konum veya türbe bulunduğu ifade edilir.. Bunlar içerisinde geçen yerler şuralardır: Aksaray'a ait Ortaköy, Bursa'da, Manisa Kula'yla Salihli arasında , Erzurum'un Duzcu adıyla bilinen köyünde, Eskişehir'e ait Sivrihisar, Karamanlı olduğu,Sandıklı, Ünye ve Keçiborlu, Sivas Hafik'teki türbe veya makamlarda ismi geçmekte olan yerlerdir. "Milletimizin değer verdiği

şahısları gönüllerinde yaşatırken, onlara sahip çıkıp kendi beldelerinde olduğunu ileri sürmeleri de gayet tabiidir. Yunus'un on yerde mezarının ya da makamının olması da bu yüzdendir. Bugüne kadar Yunus Emre'nin yaşadığı yer hakkında en çok Eskişehir'in Sivrihisar ilçesi ve Karaman kabul görmüştür. Ancak bazı akademisyenlere göre Ortaköy ilçesinin Hacı Bektaşî Veli ve Taptuk Emre dergâhlarına yakınlığı, rivayetlere göre Yunus Emre'nin bu dergâhlara yürüyerek gidip gelmesi, 40 yıl Taptuk Emre'ye hizmet etmesi bilgileri göz önünde bulundurulduğunda Yunus'un yöremizde yaşadığı ve mezarının Aksaray ilinin Ortaköy ilçesine bağlı Sarıkaraman köyündeki Ziyarettepe denilen mevkide olduğu kabul edilmektedir. Bundan dolayı da Ortaköy İlçesi halkı Yunus Emre'ye sahip çıkmaktadır. Aksaray ilinin Ortaköy ilçe merkezine 20 km mesafede Sarıkaraman köyündedir. Türbenin bulunduğu tepe, halk tarafından Ziyaret Tepesi olarak bilinmektedir, Her yıl ekim ayında Yunus Emre'yi Anma Etkinlikleri düzenlenmektedir. Aksaray ve Kırşehir Valiliklerince dönüşümlü olarak gerçekleştirilen etkinliklere her iki ilin protokolü ile yurt dışından ve yurtiçinden gelen birçok vatandaş katılmaktadır (<http://www.ortakoy.gov.tr/yunusemre E.T: 26.08.2020>).

Foto 12: Yunus Emre Türbesi İç Kısmı (<https://mapio.net/pic/p-70178064/>).

Foto 13: Yunus Emre Türbesi Uzaktan Görünümü

3.1.Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Genel Olarak; Aksaray İlinin İnanç Turizmi Kapsamına Giren Mevcut Potansiyeli Nedir?

Aksaray ilinin inanç turizmi kapsamına giren mevcut potansiyeli ve Türkiye’de diğer illerde yer alan inanç turizmi merkezlerine göre durumu tablo 2’de detaylı şekilde verilmiştir. Aksaray ilinin inanç turizmine giren mevcut potansiyeli arasında yer alan mekânlar aşağıda açıklanarak belirtilmiştir.

Ulu Cami; Selçuklu mimarisinin en güzel örneklerinden biridir. Karamanoğulları Döneminde genişletme ve onarım çalışmaları yapılmıştır. Sultan Mesud’un oğlu Kılıçarslan şehzadeligi ve başkomutanlığı zamanında babasının yaptırdığı mescidi belki de genişleterek, ilaveler yaparak yenilemiştir. İşte Karamanoğlu İkinci Mehmet Bey Sultan İkinci Kılıçarslan’ın yaptırdığı bu camiye yenilemiştir. Minber Konya’da Aleaddin Cami’deki minberden daha eskidir.

Eğri Minare- Kızıl Minare; Selçuklu dönemine ait olan minare Eğri Minare kızıl tuğladan yapılması sebebiyle Kızıl Minare olarak adlandırılmaktadır. Yıkılma tehlikesi olduğundan dolayı çelik halatlarla bağlanmıştır.

Somuncu Baba Türbesi; Gerçek ismi Şeyh Hamid ve Şeyh Hamidüddin olan Somuncu Baba ve Ekmekçi Koca olarak bilinmektedir. Sebebiyse; geceleri hamur kardığı ve gündüzleri de bu ekmekleri Somunlar, müminler somunlar diyerek dağıttığı içindir. Aksaray için büyük önem arz etmektedir.

Taptuk Emre Türbesi; Tapduk Emre, 13. Yüzyılda Aksaray ve çevresinde yaşamıştır. Hacı Bektaş-ı Veli ve Mevlana ile aynı çağda yaşamışlardır. Yunus Emre, Taptuk Emre'nin talebesi olarak kapısında kırk yıl boyunca hizmet etmiş ve hocasından öğrendiklerini geniş bir coğrafyaya yaymıştır. Aksaray'a 26 km mesafede Tapduk Emre Türbesi bulunmaktadır.

Yunus Emre Türbesi; Yaşamını sürdürdüğü yerler hakkında birçok söylentiler olmasına rağmen, Yunus Emre'nin şiirlerine, yazdığı menkıbelere bakarak bir ailesinin olduğu, çocuklarının olduğu anlaşılmaktadır. Yunus Emre hakkında yapılan çalışmaları incelediğimizde, bir çok farklı sayıda konum veya türbe bulunduğu ifade edilir. Bunlar içerisinde geçen yerler; Aksaray'a ait Ortaköy, Bursa'da, Manisa Kula'yla Salihli arasında, Erzurum'un Duzcu adıyla bilinen köyünde, Eskişehir'e ait Sivrihisar, Karamanlı olduğu, Sandıklı, Ünye ve Keçiborlu, Sivas Hafik'teki türbe veya makamlarda ismi geçmekte olan yerlerdir. Fakat Ortaköy ilçesinin Hacı Bektaş-i Veli ve Taptuk Emre dergahlarına yakınlığı, Yunus Emre'nin bu dergahlara yürüyerek gidip gelmesi ve kırk yıl Taptuk Emre'ye hizmet etmesi Yunus Emre'nin Aksaray yöresinde yaşadığını ve mezarının Aksaray ilinin Ortaköy ilçesine bağlı, Sarıkaraman köyündeki Ziyarettepe denilen mevkide olduğu kabul edilmektedir.

3.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular

3.3. İnanç Turizmi Nedir, Turizme Ne Gibi Etkileri Vardır?

İnanç turizmi, semavi bir dine inancı olan kişilerin tek başlarına veya gruplarla birlikte seyahat etmelerini ifade etmektedir. Dinler açısından önem taşıyan ve kutsal olan yerlerin ziyaret edilmesi ve dinin görevlerini yerine getirmek amacıyla yapılan turizmdir. Turizme etkisi alternatif turizm alanında bir çeşitlilik getirmesi ve gelişmekte olan ülkelere ekonomik, kültürel, sosyal açıdan katkılar sunmasıdır.

Turizmin insanlarda uyandırdığı algı yirminci yüzyıla kadar kıyı turizmi algısına dayalı bir algıydı. Geçen zamanla birlikte toplumda olan değişim ve gelişimler turizm alanında yeni çıktılar açarak farklı alanlarda talepleri arttırmıştır. Alternatif turizmin içine giren inanç turizmi de bu yeni taleplerden biridir. İnanç turizminin ortaya çıkmasıyla birlikte insanlar ikamet ettikleri yerlerin dışına inanç çekim merkezlerine ve bağlı buldukları dini inançlarını tatmin etmek amacıyla seyahatler yapmışlardır. Bu seyahatlerle birlikte konaklama, hizmet gibi birçok alanda tüketim

yapılmaktadır. Bu da işletmeler açısından getiri sağlamaktadır. Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler turizm pazarından aldıkları payı arttırmaları, değişen turizm alanlarıyla giderek daha güçlü hale gelmeye başlamıştır. Bu nedenle gelişmekte olan ülkelerin turizm pazarlarından aldıkları payı arttırmak, ancak sunulan hizmetin, ürünlerin çeşitlendirilmesiyle ve alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesiyle mümkün olacaktır.

3.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Aksaray İliyle İnanç Turizmi Arasında Nasıl Bir Bağ Vardır?

Aksaray ili yaptığımız araştırmalara bakıldığında inanç merkezi açısından adeta açık hava müzesi özelliği göstermektedir. Semavi dinlerin önemli inanç merkezlerine ev sahipliği yapmaktadır. İhlara Vadisi içerisinde yapılan araştırmalarda Hristiyan özellikler taşıyan birçok kilise bulunmaktadır. İslami açıdan bakıldığında bu şehirde yedi binden fazla Allah'ın büyük evliyası olduğu ifade edilmektedir. Şehri Süleha yani iyilerin yurdu olarak ta bilinen şehir, birçok alimin yetiştiği ve Türk Tasavvuf Edebiyatında önemli etki bırakan, fikirleriyle çağları aşan Yunus Emre gibi yüce şahsiyetlerin yetiştiği bir mekan olma özelliği göstermektedir. Türkiye açısından da inanç merkezleri bağlamında oldukça mühim bir yere sahip olan ilin inanç turizmiyle arasındaki bağın gelişmiş olduğu saptanmaktadır.

4. SONUÇ

Ülkemiz jeopolitik konumu olarak önemli bir noktada bulunmaktadır. Bu nokta stratejik bir değer taşımaktadır. Bu değer gerek kültürel, gerek coğrafi özelliklere sirayet etmiş, köklü tarihimizle birlikte ülkemizin değerine değer katmaktadır. Bu düsturdan hareketle yola çıkarak, ülkemizin turizm açısından zengin unsurlar barındırmasına sebep olmaktadır. Kıyı turizmi, hüzün turizmi, inanç turizmi, sağlık turizmi, v.b. daha birçok turizm alanında dünyada büyük ses getirmekte ve dikkatleri üzerine çekmektedir. Dünyada turizm açısından en çok tercih edilen ülkeler arasında olmamızı sağlamaktadır.

Ülkemiz tarih boyunca coğrafi şartlarından dolayı birçok medeniyetin tercihi olmuş ve bu sebeple de birçok medeniyete ev sahipliği yapıp, medeniyetin beşiği olmuştur. Köklü bir tarihi olan yurdumuzun aynı zamanda farklı inançlara da gösterdiği hoşgörü ve duyduğu saygı sebebiyle inançların özgürce yaşandığı ülke olma özelliği göstermektedir. İnanca verdiği önemden ötürü, ülkemiz inanç merkezleri açısından oldukça zengin konumdadır.. Her yıl inanç turizminde yerli ve yabancı birçok turiste ev sahipliği yapmakta ve ekonomik olarak yerel ve ulusal katkıda önem arz etmektedir.

Araştırmamızın; Aksaray ilinin inanç turizmi kapsamında çok tanınmaması, bu bağlamda yerli ve yabancı turistlerden yeteri kadar ilgi görmemesi gibi nedenlerden kaynaklı problemlerine çözüm getirmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmamızda Aksaray ilinin inanç turizmi kapsamındaki değerlerini ve destinasyonunu inceledik. Aksaray ili tarihten bu yana birçok âlime, ilim erbabına, evliyaya ev sahipliği yapmış; ve bundan ötürü Şehri Süleha yani; doğruların, iyilerin, Salih insanların yaşadığı yer, iyilerin yurdu anlamına gelen Şehri Süleha denilmiştir. Aksaray ili inanç turizmi olarak oldukça zengin bir dokuya sahiptir. Bu gerek İslam dini, gerekse Hristiyanlık dinine özgü birçok inanç merkezi yer almaktadır. Araştırmamızda İslam dininin inanç merkezlerini araştırdık ve inceledik fakat burada şunu da belirtmek gerekir ki; Hristiyanlık dinine mensup birçok inanç merkezinin de olduğu gerçektir. Örnek olarak Ihlara Vadisi içerisinde yapılan birçok kilise hala günümüzde varlığını korumaktadır. Buralar inanç turizmi açısından her yıl oldukça yerli yabancı turistlere ev sahipliği yapmaktadır. Araştırmamızda İslam dinini merkez alan inanç turizmi destinasyonuna değindik, buralar ise Aksaray'la adeta bütünleşmiş, simgeleşmiş ve Aksaray denildiğinde ilk akla gelen destinasyon merkezleri haline gelmiştir. Aksaray ili âlimler, Salihler şehridir bu topraklarda Somuncu Baba, Yunus Emre, Taptuk Emre gibi birçok büyük âlim bilgin insanlar yaşamıştır. Bu alimlerin Aksaray şehrine kattığı ve sirayet ettiği atmosfer şehre girdiğimizde hissedilmektedir. İnanç turizmi açısından oldukça önem arz eden bu merkezlerin il geneline yerel olarak ekonomik katkısı bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Acuner, Ş. (2006), Alternatif Turizm Türlerinin Doğu Karadeniz Bölgesi Turizm Potansiyelinin Gelişmesine Etkisi, MPM Yay., No:689, Ankara.

Adak, Y. (2018). Aksaray İlinde Kültürel Bir Değer Olarak İnanç Turizmi Potansiyelinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). sf:27.

Ağaoğlu, O. K. (1991), Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkinliği, MPM Yay., No:439, Ankara.

Albayrak, A. (2013). Alternatif Turizm. Ankara. Detay Yayıncılık.

Avcı, E. (2011). İzmir’in İnanç Turizmi Potansiyelinin Seyahat Acentaları Açısından Değerlendirilmesi. Aydın. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yüksek Lisans Tezi).

Bayer, M. Z. (1992), Turizme Giriş, İstanbul. sf:3-12.

Barutçugil, S. İ. (1984), Turizm İşletmeciliği, 2. bs., Uludağ Basımevi, Mayıs. sf:28.

Bingöl, Z. (2007). Gelenekten Evrensele Anadolu’da İnanç Turizmi. Ankara Detay.

Çelikkıran, S. (2012). Turizm ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Örneği. Yüksek Lisans Tezi Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Niğde. (Yüksek Lisans Tezi).

Deniz, T. Yıldırım, M. (2018). Turizm Coğrafyası: Çalışmalar, Sorunlar ve Yaklaşımlar. Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi, sf:42.

Doğanay, H. (2001), Türkiye Turizm Coğrafyası, 3. bs., Çizgi. Kitabevi Yay., Konya. Akt. Yıldız, Z. (2011), Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi. sf:56.

Göktaş, L.S. (2016). Şanlıurfa ve Konya İllerinin İnanç Turizmi Potansiyelleri ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı Açısından İki İlin Karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.

Güzel, Ö. (2010). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Yeni Bir Dinamik: İnanç Turizmi. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 2(2): 87-100.

Kahraman, N. ve Oğuz T. (2004), Turizm ve Çevre, Detay Yayıncılık, Ankara. sf:41

Konyalı, İ. (1974-1975). Abideleri ve Kitabeleri ile Niğde Aksaray Tarihi Cilt-1, Cilt-2. Fatih Yayınevi Matbaası. Cağaloğlu-İstanbul.

Kozak, N. Akoğlan, M. Kozak, M. (1997), Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar, 3. bs., Ankara.

Kurnaz, H.B. (2013). İnanç Turizmi Kapsamında Hac ve Umre Organizasyonu Yapan Seyahat Acentalarının Pazarlama Faaliyetlerinin İncelenmesi: 114 A Grubu Acentalara Yönelik Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.

Oktayer, N., N. Susam ve M. Çak (2007), Türkiye’de Turizm Ekonomisi, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Elma Basım, İstanbul. sf:134.

Okuyucu, A. Somuncu, M.(2013). Türkiye’de İnanç Turizmi: Bugünkü Durum, Sorunlar ve Gelecek. International Conference on Religious Tourism and Tolerance.Konya,sf:629.

Özdemir, G. (2008). Destinasyon Pazarlaması, Detay Yayıncılık, Ankara.

Özgüç, N. 2011. Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler. Çantay Kitabevi, İstanbul.

Reisinger, Y. (2009). International Cultural Tourism Cultures and Behaviour. Elsevier.

Sargın, S. (2006). Yalvaç’ta İnanç Turizmi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:16, Sayı: 2, Elazığ.

Taştemir, M. (2017). Şeyh Hamid-i Veli (Somuncu Baba) Hazretleri.Sf:289 Malatya.

Uçkun, S. (2004), İşletme ve işletme Türleri, Turizm işletmeleri, Değişim Yayınları, İstanbul.

Uluslan, Y.(2009), Alternatif Turizm Çeşitlerinin Turizm Potansiyeline Etkisi: Konya Örneği Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemi*. Seçkin Yayınları.

Yıldırım, K. (2010). Nitel Araştırmalarda Niteliği Artırma. Ankara. *İlköğretim Online Dergisi*. 9/1, 80.

Zoğal, V. Emekli, G. (2017). Yaratıcı Turizme Kavramsal ve Coğrafi Bir Yaklaşım. Ege Coğrafya Dergisi. sf:22.

<http://herdembilgi.blogspot.com/search?q=Aksaray> E.T: 25.08.2020.

<http://www.ortakoy.gov.tr/yunusemre> E.T: 26.08.2020.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aksaray/gezilecek/yer/egri-minare-kizil-minare> E.T. 23.08.2020.

<https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/aksaray/somuncu-baba-turbesine-osmanlica-mezar-taslari-12552728> E.T. 24.08.2020.

<http://herdembilgi.blogspot.com/search?q=Aksaray> E.T: 25.08.2020.

<http://www.ortakoy.gov.tr/yunusemre> E.T: 26.08.2020.

<https://www.sabah.com.tr/aksaray/2015/07/09/somuncu-baba-kulliyesinde-internet-hizmeti> E.T. 24.08.2020.

<https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-202299/tapduk-emre-xiii-yuzyil.html> ET:01.09.2020).

<https://pgnhaber.com/somuncu-baba-kulliyesinde-koronavirus-sessizligi> E.T:01.09.2020

<https://mapio.net/pic/p-120243089/> E.T. 03.09.2020.

<https://mapio.net/pic/p-70178064/> E.T. 03.09.2020.